

Heidi Lettoiärvi
11.6.2021

Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta

Yleistä

Energiateollisuus kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa, ja esittää kunnioittavasti asiassa seuraavaa:

Energiateollisuus (ET) pitää tervetulleena tavoitteena VAK-lainsäädännön jäsentämistä ja selkeyttämistä. Tästä lähtökohdasta on perusteltua, että nykyiset lukuisat asetukset kumotaan ja sisällytetään ehdotettuun lakiin ja yhteen asetukseen. Lakiin sisältyy kuitenkin paljon asetuksenantovaltuuksia. Lakiin sisältyy myös paljon Liikenne- ja viestintävirastolle annettuja valtuutuksia antaa lakia täsmentäviä tarkempia määräyksiä. Oleellista on, että laki ja asetus sekä viranomaisten määräykset ja ohjeet (mm. TUKES, Traficom) **muodostavat yhden selkeän ja helposti löydettävän kokonaisuuden.**

Ehdotuksessa annetaan merkittäviä lisätehtäviä Liikenne- ja viestintävirastolle (Traficom). Energiateollisuuden näkökulmasta merkittäviä tehtäviä ovat koordinoivan viranomaisen tehtävä sekä tiekuljetuksiin, turvallisuusneuvonantajan nimeämiseen ja lähettävien yritysten velvoitteisiin liittyvä valvonta. ET katsoo, että on tärkeää varmistaa, että virastolla on riittävät resurssit uusien tehtävien hoitamiseksi sekä erityisesti **toiminnanharjoittajan velvoitteisiin liittyvän neuvonnan järjestämiseksi.**

Turvallisuusneuvonantaja

Ehdotuksessa korostuvat eri osapuolien velvollisuudet turvallisen kuljetuksen järjestämisessä. Tältäkin osin ehdotuksen tavoite ja ehdotettu turvallisuusneuvonantajavelvollisuus on ymmärrettävä ja hyväksyttävä. **Turvallisuusneuvonantajavelvollisuus sisältää kuitenkin ET:n näkökulmasta osittain päällekkäistä sääntelyä sellaisten toimijoiden kannalta, jotka eivät suorita varsinaista kuljetusta. ET näkee, että turvallisuusneuvonantajavelvollisuutta tulisi edelleen täsmentää. Velvollisuuden ei tulisi kattaa sellaisia toimijoita, joita ainoastaan vastaanottavat tai luovuttavat vaarallisia aineita kuljetuksiin siten, että aineiden pakkaamisesta, kuormaamisesta ja purkamisesta huolehtii kuljettaja.** Tällä hetkellä velvollisuus turvallisuusneuvonantajaan näiden toiminnanharjoittajien osalta on epäselvä ja asia tulee selkeyttää uudessa sääntelyssä.

Kemikaaliturvallisuuslaki sääntelee kemikaalien varastointia ja käsittelyä laitosalueella ja asettaa toimijoita velvoittavat yleiset periaatteet sekä velvollisuuden laitosten ennakkohyväksyntään. Vaarallisia jätteitä taas koskee jätelainsäädännön yleiset velvoitteet. Jätelaila säädetään vaarallisten jätteiden merkitsemisestä ja käsittelystä sekä luovuttamisesta kuljetukseen (mm. siirtoasiakirja). Näiden lakien nojalla teollista toimintaa harjoittavaa

toiminnanharjoittajaa koskee mm. selvilläolo- ja huolellisuusvelvoitteet, joiden mukaisesti vaarallisia kemikaaleja vastaanotetaan ja lähetetään kuljetuksiin.

Energia-alalla on toiminnanharjoittajia, jotka vastaanottavat esim. polttoöljyjä laitoksen polttoainesäiliöihin ja öljynpurkamisesta vastaa kuljettaja. Jätehuolto voidaan järjestää siten, että erillinen jätehuoltoalan toimija noutaa jätteet laitosalueelta vastaten niiden pakkaamisesta ja kuormaamisesta. Öljysäiliöiden ja purkualueen turvallisuusvaatimuksista sekä jätehuollon asianmukaisesta järjestämisestä säädetään laitoksen ympäristö- ja kemikaalilainsäädännön mukaan myönnettyissä luvissa ja ilmoituksissa. Näiden ennakkohyväksyntämenettelyiden määräyksiä valvotaan säännöllisesti. Lisäksi ehdotetun lain 62 §:ssä on säännökset lähettäjän velvollisuuksista, joiden mukaan lähettäjän on muun muassa annettava kuljetuksen suorittajalle kuljetuksen suorittamista varten tarvittavat tiedot.

Ehdotus sisältää myös uuden velvollisuuden ilmoittaa nimetty turvallisuusneuvonantaja Liikenne- ja viestintävirastolle. ET ei näe perusteita uudelle ilmoitusvelvollisuudelle. Toiminnanharjoittajan kannalta mahdollisesti maksullinen ilmoittaminen ja muutoksista ilmoittaminen tarkoittaisi oman henkilön tai palveluna ostetun ulkopuolisen neuvonantajan ilmoittamista viranomaisrekisteriin. Viranomaisrekisteröinti jäykistää nimeämiskäytäntöjä, saattaa vähentää henkilöiden halukkuutta ottaa tehtävä vastaan sekä saattaa antaa virheellisen kuvan tehtävään liittyvistä velvoitteista (ks. seuraava kappale). Jo tällä hetkellä turvallisuusneuvonantajalla tulee olla Liikenne- ja viestintäviraston todistus pätevyydestä, eli neuvonantajat ovat jo tälläkin hetkellä pätevyydestodistusten puolesta viranomaisrekisterissä.

Ehdotukseen sisältyy sääntelyä turvallisuusneuvonantajalle kuuluvista tehtävistä. Turvallisuusneuvonantajan roolin tulisi ET:n näkemyksen mukaan selkeästi olla neuvonantajan rooli, joka ei sisällä mitään päivystysluonteisia operatiivisia vastuita normaalitoimintaan tai poikkeustilanteisiin eikä myöskään tavanomaisia työntekijän tai konsulttipalvelun vastuun ylittäviä vastuita. Tästä näkökulmasta ET näkee ongelmallisena ehdotetun lain 94 §:n 1 momentin 2 kohdan kohdan, jossa neuvonantajan tehtäväksi on säädetty "seurata ja ohjata vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvää toimintaa". Tämä **tehtävä tulee kirjoittaa muotoon, joka kuvaa tehtävän todellista luonnetta eli riittävää perehtymistä vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvään toimintaan**, jonka pohjalta neuvonantaja voi toteuttaa kyseisen säännöksen 1 kohdan mukaisen neuvonantovelvollisuuden sekä 3 kohdan mukaisen edistämisvelvollisuuden.

Tilapäinen säilytys

Ehdotuksessa on täsmennetty tilapäisen varastoinnin määrittelyä sekä asetettu uusi velvollisuus laatia sisäinen pelastussuunnitelma tilapäiseen säilytykseen.

ET pitää tärkeänä lain tavoitetta, jonka mukaan rajanveto kemikaaliturvallisuuslain mukaisen varastoinnin ja ehdotetun VAK-lain mukaisen tilapäisen säilytyksen välillä tulisi olla selkeä. VAK-lakia ei ehdotetun lain 2 §:n mukaan sovellet tehdas- ja varastoalueella tapahtuvaan vaarallisten aineiden varastointiin, siirtoon tai käsittelyyn silloin, kun toimenpide ei liity kuljetukseen. **Tästä lähtökohdasta tulisi olla selvää, että vaarallisten aineiden tilapäinen säilytys kuljetuskalustossa laitosalueella ei ole VAK-lain tarkoittamaa tilapäistä säilytystä**, kun myöhemmin alkava tai jatkuva kuljetustapahtuma on yksilöimätön tai aineet tullaan siirtämään takaisin laitoksen kiinteisiin varastoihin.

Toinen tärkeä rajanveto on kuljetustapahtumaan liittyvien väliaikaisten keskeytysten ja tilapäisen säilytyksen välillä. ET katsoo, että tätä rajanvetoa ei

ole ehdotuksessa kuvattu riittävän selkeästi. Olisi tärkeää, että perustellut kuljetusten keskeytykset olisivat sallittuja siten, että tilannetta ei tulkita tilapäiseksi säilytykseksi sitä koskevine velvollisuuksineen.

ENERGIATEOLLISUUS RY